

Bijlage VSBO PKL

2025

tijdvak 1
donderdag 8 mei
07.30 - 10.00 uur

Nederlands

Tekstboekje

Tekst 1 Wereld Chocoladedag

- 1 Chocolate is een van 's werelds meest geliefde voedselproducten en dat wordt jaarlijks op 13 september gevierd met de 'Internationale Dag van de Chocolate'.
- 2 Chocolate bestaat al heel lang. Er zijn resten van cacao gevonden op potscherven van zo'n 4000 jaar oud. De Maya's leefden toen in Midden-Amerika. Zij maakten een chocoladedrankje van geroosterde cacaobonen en melk of water. Een andere stam, de Azteken, geloofde dat cacao een geschenk was van de goden. Nu is chocolate over de hele wereld heel populair. Niet alleen omdat het zo lekker is, maar ook omdat het gezond is. Pure chocolate zit vol met anti-oxidanten, die gezonde cellen in het lichaam beschermen tegen schadelijke deeltjes.
- 3 Chocolate wordt gemaakt van de bonen van de cacaoboom. De bonen worden gedroogd, schoongemaakt en geroosterd. Dan wordt de schil verwijderd en worden de bonen vermalen tot cacaomassa; dat is pure chocolate in ruwe vorm. Deze massa wordt vloeibaar gemaakt en vervolgens verwerkt in cacaobestanddelen en cacaoboter. Ze worden beide gebruikt voor de productie van chocolate.
- 4 Chocolate is wereldwijd erg populair. De grootste producent van chocolate is niet Midden- en Zuid-Amerika, waar het oorspronkelijk vandaan komt, maar Ivoorkust in Afrika. En de beste chocolate wordt geproduceerd in Zwitserland, België, Frankrijk, Spanje, de VS, Oostenrijk en Duitsland.
- 5 De datum van de 'Internationale Chocolate Dag' is de dag waarop in 1857 Milton S. Hershey werd geboren, een Amerikaanse banketbakker en oprichter van de '*Hershey Chocolate Company*', producent van de populaire Hershey-chocoladereep. Er is trouwens ook nog een Wereld Chocolate Dag die op 7 juli wordt gevierd, de dag waarop – wat sommigen beweren – chocolate voor het eerst in Europa werd geïntroduceerd.
- 6 Europa kwam in de 16e eeuw in aanraking met cacao, nadat de Spaanse veroveraar Hernán Cortés in 1521 in Mexico landde. De Azteken zagen hem als de reïncarnatie van één van hun goden en overlaadden hem met geschenken, waaronder cacaobonen die ze onder meer als betaalmiddel gebruikten. En Cortés nam deze mee naar Spanje.

Naar: Kits Wetenschap

Tekst 2 Deze flirttechniek werkt (bijna) altijd

1 Ben je slecht in flirten en word je vaak afgewezen? Er bestaat een onfeilbare flirttechniek die (bijna) altijd werkt. En als je ons niet gelooft, geloof dan maar een team van ervaren psychologen!

2 Flirten is een kunst. Je moet iemand laten begrijpen dat je hem of haar leuk vindt, ...5... je toch oppast om niet te direct of onhandig te zijn. Sommigen lijken hier van nature goed in te zijn, terwijl anderen moeite hebben met het aanknopen van een gesprek. Als je tot de laatste groep behoort, hoef je je nog niet meteen zorgen te maken. Psychologen hebben dé onfeilbare flirttechniek ontdekt om je 'crush' te doen smelten.

.....

3 Om de beste flirttechnieken te bepalen, hebben Noorse en Amerikaanse onderzoekers de reacties van 1.000 mensen op 40 verschillende flirtmethodes bestudeerd. Ze merkten dat meerdere benaderingen goed werkten. Zo stelden ze vast dat mensen die niet op zoek waren naar een vaste relatie, sneller reageerden op bepaalde signalen. Deze geven aan dat een mogelijke partner geïnteresseerd was. Anderen die op zoek waren naar een serieuze relatie letten eerder op 'signalen van vrijgevigheid' en een 'bereidheid om zich te laten binden'.

.....

4 Uiteindelijk ontdekten de onderzoekers dat één flirttechniek bijna altijd werkt, ongeacht wat je zoekt in een partner. Alles draait rond humor. Iemand aan het lachen maken, blijkt dé manier te zijn om te verleiden. Humor stelt je ook snel in staat om te zien of de persoon geïnteresseerd is in jou of niet. Als iemand oprecht lacht om je grappen, is er een kans dat de klik er is en dat je een 'move' kan maken. Dus, tijd om je grappencatalogus bij te werken!

Naar: Metrotime.be

Tekst 3 Watertappunt voor kinderen op basisschool in Rincon

- 1 De afdeling Publieke Gezondheid heeft bekendgemaakt dat een watertappunt is geïnstalleerd voor kinderen op basisschool San Luis Beltran in Rincon. Dit initiatief maakt deel uit van meerdere inspanningen van de overheid om gezondheid en welzijn te bevorderen, met een specifiek doel: het stimuleren van gezonde drinkgewoonten bij kinderen.

- 2 Het watertappunt is bedacht om gemakkelijk toegang te bieden tot schoon drinkwater voor leerlingen en leerkrachten. Voor dit project zijn ook herbruikbare waterflessen aan alle leerlingen, leerkrachten en kinderen op de NSO (naschoolse opvang) gegeven. Op deze manier is ook gedacht aan duurzaamheid door het verminderen van plastic- en kartonafval.
- 3 Gedeputeerde Den Heyer benadrukte het belang van het initiatief en verklaarde: "We streven ernaar gezonde levensstijlen te bevorderen en bewustwording te creëren over het drinken van genoeg water. Dit watertappunt is een belangrijke stap in die richting. We zijn van plan om deze actie uit te breiden naar andere scholen op Bonaire. Daarnaast werken we aan het ...9... van wekelijkse 'waterdagen'. Dit zijn dagen waarop kinderen gedurende de hele dag worden gestimuleerd om *alleen* water te drinken als een gezonde gewoonte."
- 4 Tijdens de persconferentie spraken verschillende sprekers, onder wie vertegenwoordigers van de afdeling Publieke Gezondheid en JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht). Het thema van de persconferentie was het eerste watertappunt op de basisschool in Rincon. Ook werden voordelen van het project op het gebied van gezondheid en het milieu benoemd.
- 5 Het watertappunt in Rincon wordt ondersteund met educatieve programma's en een campagne om gezonde drinkgewoonten te bevorderen.

Naar: <https://bonairegov.com/>

Tekst 4 Dread'i's Reggae Party

- 1 Als reggae jouw ding is, leiden alle wegen deze zaterdag, 22 juni, naar Soggy Dollar Bar voor een live Reggae Party met boeiende nummers van Dread'i. Kom vanaf 21.00 uur naar buiten en geniet van soulvolle ritmes en geweldige vibes onder de volle maan.
- 2 Naast het optreden van Dread'i zullen ook andere getalenteerde muzikanten het podium betreden. De ongelooflijke Jacob en Michael van de bekende Orange Grove Band zullen het publiek op gang brengen met hun krachtige en pakkende hits. De getalenteerde Fire Man zal een bijzondere verschijning zijn, Marita en Shayna zullen hun harmonieuze zang verzorgen en DJ Roots zal de hele avond grote tunes verzorgen. Elke artiest brengt zijn unieke stijl en geluid mee, dus bereid je voor om jezelf onder te dompelen in ritmes die je lichaam laten bewegen en je ziel laten zingen.
- 3 Dread'i, een reggaelegende die oorspronkelijk uit Dominica komt, is een invloedrijke figuur in de Caribische muziekindustrie sinds zijn debuutalbum *'Scratch Your Back'* uitkwam in 1999. Hij wordt gezien als een van de leiders van de Reggae Renaissancebeweging. Elk jaar in juni organiseert Dread'i zijn jaarlijkse Volle Maan Muziekfestival op Sint. Maarten voor reggae liefhebbers. Het evenement van dit jaar is extra speciaal, omdat het festival plaatsvindt tijdens de *'Strawberry Moon'*, genoemd naar de wilde aardbeien die in deze tijd van het jaar rijpen en zich klaarmaken voor de oogst.
- 4 Dread'i en uitvoerend producent van het evenement, Kevin Brennan, een collega-muzikant die beter bekend staat als KayJayBee, zijn meer dan enthousiast om het evenement te organiseren. "Deze show wordt iets speciaals. We willen mensen aanmoedigen naar het festival te komen en te genieten", zegt Brennan. "We garanderen het publiek een geweldige avond", voegt Dread'i toe.

- 5 De afgelopen twee jaar hebben Dread'i en KayJayBee samen drie nummers geschreven: *'Broken Bones'*, *'Action Speaks'* en *'Lookin'*, die allemaal zullen worden opgenomen in het komende 13e Dread'i Rhythm Force-album. Deze uitgave is gepland voor november 2024. Maar in de tussentijd, en in de aanloop naar de show, is het tijd om opnieuw te genieten van Dread'i's eerste 12 albums.
- 6 Net op tijd voor het concert kunnen fans nu de gevarieerde catalogus met nummers van Dread'i Rhythm Force downloaden van Spotify en andere streamingdiensten. Je kunt nu luisteren naar originele Dread'i-nummers. Deze door Dread'i geïnspireerde *'Reggae Renaissance Movement'* omvat een uitgebreide verzameling van prachtig geschreven liefdesliedjes, maar ook liedjes over politieke en sociale toestanden.
- 7 Kaarten voor het concert kosten 20 dollar per persoon en zijn verkrijgbaar aan de poort van Soggy Dollar Bar. Neem voor meer informatie contact op met Kevin Brennan via WhatsApp op +1 917 589 2597. Tot ziens!

Naar: HITS

Tekst 5 Tambú was verboden en is nu de trots van het land

- 1 Willemstad – “Dit is toch mooi en prachtig!” Nairobi Franka fleurt helemaal op als ze haar moeder op tambú-muziek ziet dansen. Zelf durft ze niet. Nog niet... “Ik voel het ritme wel, maar ik kan er nog niet op dansen”, vertelt ze aan Sam Jones voor Caribisch Netwerk.
- 2 Veel belangstellenden zijn afgekomen op de muzikale lezing van percussionist Vernon Chatlein *'Verboden muziekvormen uit het verleden: Tambú van toen tot nu'*. Ze waren nieuwsgierig naar het onbekende, dat toch ook bekend is.

- 3 Brenda Emmen-Hassell komt uit Curaçao en woont al jaren in Nederland. “Dansen op tambú, dat gaan we niet doen”, zegt ze nog vóór de bijeenkomst die georganiseerd is door de Utrechtse organisaties Tori Oso en Comité 30 juni / 1 juli. Ze vervolgt daarna verlegen: “Mensen zeggen dat ik het niet kan.”
- 4 Hoewel tambú voor veel Caribische Nederlanders feest is, was het in de tijd van de slavernij verboden, vertelt Chatlein. “De koloniale overheid en de katholieke kerk hebben zich altijd verzet tegen de tambú.”
- 5 Op de plantages op Curaçao werd na werktijd vooral in de avond en nacht tambú-muziek gemaakt. Het was feestmuziek, maar er werden ook boodschappen doorgespeeld. “Ze lieten een kritisch geluid horen tegen de onderdrukker,” vertelt Chatlein op de bijeenkomst.
- 6 Mevrouw Emmen-Hassell, die eerst nog de kat uit de boom keek, lijkt bijgedraaid. “Ik heb stiekempjes tijdens de lezing op mijn mobiel gekeken waar de tambú-lessen gegeven worden, want ik zou het toch wel willen leren!”

Naar: Amigoe

Tekst 6 Ook avocado's en bananen eerst wassen

- 1 Een vrucht waarvan je de schil niet opeet, zoals een avocado of banaan, was je meestal niet voor je erin gaat snijden. Toch is het volgens microbiologen een goed idee om daar snel tijd voor te maken. Dus ook deze vruchten goed wassen én drogen is een aanrader. Microbioloog Frank Devlieghere (Universiteit van Gent) legt uit waarom.
- 2 “Op de buitenkant van fruit en groenten met een dikkere schil zitten micro-organismen die ziekteverwekkend kunnen zijn”, stelt Devlieghere. “De salmonellabacteriën, Campylobacter en Escherichia coli zijn zulke ziekteverwekkende bacteriën. Het zijn typische darmbacteriën die op fruit en groenten kunnen terechtkomen omdat ze in de aarde en in uitwerpselen van vogels zitten of omdat de mensen die ze plukken, hun handen niet goed wassen.”

- 3 Het wasproces na de oogst verwijdert een groot deel van de bacteriën, maar maakt het fruit zeker niet steriel. “Je hebt geen garantie dat er geen ziekteverwekkende microben meer op de schil zitten”, gaat de professor verder. “Bij meloenen kan er zelfs besmetting optreden bij het wasproces, omdat de machines het water van een besmette meloen hergebruiken om de volgende te wassen. De bacteriën die zo in je maag komen, veroorzaken een voedselvergiftiging.
- 4 Als je een banaan pelt en zo uit het vuistje eet, is er geen risico. Maar wanneer je met een mes door de schil van een vrucht snijdt, breng je de microben op het vruchtvlees aan de binnenkant. Krijg je die micro-organismen binnen, dan zal je in de meeste gevallen één à twee dagen buikpijn, diarree en koorts hebben, waarna de symptomen vanzelf weer weggaan. Voor oudere mensen of heel jonge kinderen of mensen met een verzwakt immuunsysteem¹ kan zo’n infectie wel gevaarlijker zijn.”
- 5 Wanneer je het besmette fruit niet meteen opeet, krijgen de bacteriën ook de kans om zich te vermenigvuldigen. “In een zure omgeving, in een sinaasappel bijvoorbeeld, kunnen die micro-organismen niet groeien. Maar bij blokjes meloen of avocado die je nog even bewaart in een slaatje, zullen aanwezige bacteriën zich verder ontwikkelen in het zoete vruchtvlees. En hoe meer bacteriën je binnenkrijgt, hoe harder je immuunsysteem moet werken.”
- Hoe verklein je het risico?
- 6 “Het fruit zelf nog eens wassen en droogwrijven, is de beste manier om zo veel mogelijk bacteriën weg te halen”, aldus Devlieghere. “Houd het fruit liefst onder stromend water en wrijf over de schil. Wrijf het daarna droog met een handdoek of papier, zodat je er nog bacteriën van afwrijft en ze niet blijven zitten in druppels water.”

Naar: <https://www.hln.be>, Lisa Meyers

¹ verdedigingssysteem dat ons lichaam beschermt tegen bacteriën e.d.